

TÜRKİYE
YAYINCILAR
BİRLİĞİ

TURKISH PUBLISHERS ASSOCIATION

**YAYINLAMA
ÖZGÜRLÜĞÜ
RAPORU**

Haziran 2017 -
Kasım 2018

**YAYINLAMA
ÖZGÜRLÜĞÜ
RAPORU**

Haziran 2017 -
Kasım 2018

YAYINLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ RAPORU (Haziran 2017- Kasım 2018)

ISBN: 978-975-365-022-9

BASKI İSTANBUL, ARALIK 2018

TÜRKİYE YAYINCILAR VE YAYIN DAĞITIMCILARI BİRLİĞİ DERNEĞİ

İnönü Caddesi Opera Palas Apt. No: 55 D: 2

34437 Gümüşsuyu, Beyoğlu / İSTANBUL

T: 0 212 512 56 02

F: 0 212 511 77 94

E: info@turkyaybir.org.tr

GRAFİK UYGULAMA Mahir Duman

BASKI VE CİLT

Mavi Kare Reklamcılık ve Tan. Hiz. Ltd. Şti

Naci Kasım Sk. Hüseyin Özer İş Merkezi No: 3/1

Mecidiyeköy İstanbul

GİRİŞ	7
KİTAP YASAKLAMA KARARLARI VE DAVALAR	8
“MUZIR” SAYILAN KİTAPLAR	14
KİTAP FUARLARINDA ENGELLEMELER	17
KAPATILAN YAYINEVLERİ, KAYYUM ATANAN MATBAALAR	19
HAPİSHANELERDE KİTAP YASAKLARI VE ENGELLEMELER	20
MİLLİ EĞİTİMDE SANSÜR	23
BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNDE GERİLEME	24
ULUSLARARASI HAK ÖRGÜTLERİNİN RAPORLARI	25
İNTERNET ÖZGÜRLÜĞÜ	25
SONUÇ	27

GİRİŞ

Her yıl haziran ayında yayınladığımız, 12 aylık dönemi kapsayan Yayınlama Özgürlüğü Raporlarımızı bundan sonra yıllık olarak, yıl sonlarında yayınlayacağız. Bu periyot değişikliği nedeniyle elinizde tuttuğunuz rapor bir yıldan uzun bir süreyi, Haziran 2017-Kasım 2018 aralığını kapsıyor. Bu zaman aralığında neler oldu? 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında ilan edilen Olağanüstü Hal (OHAL) 19 Temmuz 2018'e kadar sürdü. Bu sürede 701 adet Kanun Hükmünde Kararname (KHK) yayınlandı, 30 yayınevi, 116 basın yayın kuruluşu kapatıldı, kamu kurumlarından işleminde akademisyenler ve eğitimcilerin de olduğu 125 bin kişi ihraç edildi. 16 Nisan 2017'de yapılan Anayasa değişikliği ile Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçildi.

Toplatma, dağıtımı engelleme kararları ile birlikte yazar ve yayınevlerinin yargılandıkları davalar bu sene de raporumuzda yer buldu. KHK'lerle kapatılan yayınevlerinden çıkan yüz binlerce kitap, bir gün içerisinde yasaklı yayın haline geldi. Bu yayınları evinde bulunduran insanlar sorgulandı, tutuklandı.¹ Bir haber portalı 62 kez kapatıldı.² Ders kitaplarını "terörist içeriklerden temizlemek" amacıyla yazılım geliştirildi.³

Kitap yasaklama ve toplatma kararlarında birtakım usul hataları bu dönemde de artarak devam etti. Basın Kanununun 26. Maddesinde düzenlenen basım tarihin-

¹ <https://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/fetonun-kitaplari-yakiliyor-cope-atiliyor-1332197/>
<http://www.hurriyet.com.tr/kuyudan-yasakli-kitap-cikti-40562055>
<http://aa.com.tr/tr/turkiye/uyusturucu-operasyonu-duzenlenen-evden-fetonun-kitabi-cikti/881362>
<http://odatv.com/akpli-bakanin-talimatiyla-kitap-yaziyordum-0809171200.html>
<http://www.kibrisgazetesi.com/adli-haberler/feto-sorusturmasinda-yeni-tutuklamalar-bekleniyor/24100>
<http://www.kibrisgazetesi.com/kibris/itfaive-kuyudan-kitap-cikardi/24170>
<http://www.starkibris.net/index.asp?haberID=255264>
<http://www.starkibris.net/index.asp?haberID=255360>
<http://www.kibrispostasi.com/feto-zanlisi-saliha-duranin-kardesleri-halit-ve-yahya-kurtul>
<http://www.starkibris.net/index.asp?haberID=255405>
<http://www.kibrisgazetesi.com/adli-haberler/yasakli-kitaplari-imha-etmek-istemesi-basini-derde-soktu/24366>
<http://www.detaykibris.com/gonyelideki-feto-sorusturmasinda-yeni-gelisime-kitaplar-ambardan-cikti-153125h.htm>

² <https://bianet.org/bianet/medya/203283-sendika-org-a-62-erisim-engeli>

³ <http://www.meb.gov.tr/ders-kitap-incelemesi-yerli-ve-mill-yazilim-programiyla-yapilacak/haber/15798/tr>

den itibaren 6 ay içinde dava açabilme zorunluluğu göz ardı edildi, on yıllar önce basılmış kitaplar hakkında davalar açıldı, mevzuatta belirtilen yetki sınırlamalarına gözetilmeden yasaklama ve toplatma kararları verildi.

Bu rapor döneminde geçmiş dönemlerde olduğu gibi dağıtım ve satışların yasaklanması kararlarının hak sahibi yayınevlerine ve yazarlara tebliğ edilmemesi uygulamasına devam edildi. Bu tebligatların yapılmaması yayınevlerini ve yazarlara yeni hak ihlalleri ile karşı karşıya bıraktı. Bu rapor döneminde de artarak devam eden bir diğer hak ihlali kategorisi de Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu kararlarıydı. Kurul kararları ile birçok yayın “küçüklere zararlıdır” gerekçesiyle raflardan indirildi. Anayasa Mahkemesi Sel Yayıncılık’ın William Burroughs’un kitabı *Yumuşak Makine*’yle ilgili başvurusuna ilişkin verdiği kararda; Kurulun yapısının edebi eser kavramını değerlendirecek uzmanlıkta olmadığı, Kurulun *Yumuşak Makine* ile verdiği kararın hukuka aykırı olduğu ve ifade özgürlüğünü ihlal ettiği tespitinde bulundu.

Kitaplara ilişkin başlatılan soruşturma ve kovuşturmalarda alanında uzman olmayan kişilerden bilirkişi raporu alınması ve bu raporlarla yazar ve yayınevleri hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasına bu rapor döneminde yine rastlanıldı. Hamide Yiğit’in *Tekmili Birden İŞİD: El Kaide’den İŞİD’e Amerika İçin Cihat* başlıklı kitabına ilişkin başlatılan soruşturmada kitabın değerlendirilmesi ve rapor hazırlanması için bilirkişi raporu alındı ve bu raporla yazar ve yayınevi hakkında dava açıldı.

Belediye ve valiliklerin himayesinde düzenlenen bazı kitap fuarlarında “sakıncalı” olduğu iddiasıyla kimi yazar ve yayınevlerinin fuarlara katılımı engellendi. Hapishanelerde kitaba erişim hakkının sınırlandırılmasına ilişkin hak ihlalleri de bu dönem raporumuzda yer buldu.

Basın ve internet özgürlüğü alanındaki hak ihlallerinde bu rapor döneminde artış görüldü. Yapılan yasa değişiklikleri ile internet üzerinden yapılan yayınlara yeni denetimler getirildi.

KİTAP YASAKLAMA KARARLARI VE DAVALAR

Avesta Yayınları’nın 13 kitabına toplatma ve yasaklama

23 yıldır Kürtçe ve Türkçe kitap yayıncılığı yapan Avesta Yayınları, 10 Haziran 2016’da Diyarbakır’daki deposunun yakılması ve çok sayıda kitabın zarar görmesinin ardından, Diyarbakır’daki depo ve kitabevini kapatmıştı. 2017’den beri yayınevlerinin 13 kitabına üç yerel mahkemeden “halkı kin ve düşmanlığa tahrik”, “örgüt propagandası” gerekçeleriyle toplatma ve yasaklama kararları geldi.

İdil Sulh Ceza Hakimliği, bir soruşturma kapsamında şüphelilerin evlerinde bulunan ve delil olarak kayda geçirilen Avesta Yayınları'nın 9 kitabı hakkında 29 Eylül 2017'de, Terörle Mücadele Kanununun (TMK) 7/2 ve Basın Kanununun 25. maddesine dayanarak "el koyma, toplatma, basım, dağıtım ve satış yasağı" kararı verdi. 2003-2015 yıllarında yayınlanmış kitaplar hakkında önceden başlatılmış bir soruşturma olmadığı yayınevi yetkilileri tarafından belirtildi. 2017'nin eylül ayında verilen kararın yayınevine tebliğ edilmediği yayınevinin 2018'in mayıs ayında bir kitabevinin iletmesiyle karardan haberdar olduğu yayınevi yetkilileri tarafından dile getirildi.

Karara konu kitaplar: *Kan, İnançlar ve Oy Pusulaları, Cesur Adamların Ülkesine Yolculuk, Tasavvur Mu Gerçek Mi? Mahabad Kürt Cumhuriyeti Büyük Güçlerin Politikasında Kürtler 1941-1947, Mağdur Diasporadan Sınır-Ötesi Vatandaşlığa Mı?, Ülkemde Bir Yabancı, Çaldıran Savaşı'nda Osmanlılar Safeviler ve Kürtler, Tanrı ve Şeyh Adi Kusursuzdur: Yezidi Tarihinden Kutsal Şiirler ve Dinsel Anlatılar, Kürdistan Bayrağının Altında ve Irak'ta Soykırım.*

Ayvalık Sulh Ceza Hakimliği 1 Temmuz 2018 tarihinde, Avesta'nın 2000 yılında basılmış *Kürdistan Tarihi* isimli kitabı hakkında "toplatma ve yasaklama" kararı verdi. Karar yayınevine tebliğ edilmedi. Yayınevi karardan İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın içlerinde bu kitabın da bulunduğu 10 kitap hakkında yayınevinden bilgi isteyen yazısı ile haberdar olduğunu belirtti.

Hakkâri Çukurca Sulh Ceza Hakimliği 12 Eylül 2018 tarihinde aldığı kararla, Avesta'dan 2001'de çıkan Chris Kutschera'nın *Kürt Ulusal Hareketi*, 2009'da yayınlanan Abdurrahman Qasimlo'nun *Kürtler ve Kürdistan* ve 2014'te yayınlanan Celilê Celil'in *1880 Kürt Ayaklanması Şeyh Ubeydullah Nehri* kitapları hakkında "basım, çoğaltma, dağıtım ve satışının yasaklanması, mevcut kopyalarının toplatılması" kararı verildi. Kararda kitapların "halkı kin ve düşmanlığa tahrik edebileceği", "ileride telafisi mümkün olmayacak zararlar meydana gelebileceği" gerekçe gösterildi.

Aram Yayınları'na baskın, 85 yasaklı kitap

Aram Yayınları'nın Diyarbakır'da bulunan bürosuna 15 Şubat 2018'de polis baskın yaptı. Yayınevi yetkililerinin verdiği bilgiye göre baskında ofisin eşyaları zarar gördü ve yasaklama kararı olduğu söylenen çok sayıda kitaba el kondu. Rapor yayına hazırlandığı sırada Aram Yayınları'nın Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Mersin ve Siirt'teki 10 farklı mahkemede alınan 14 farklı mahkeme kararı uyarınca yasaklanmış ve toplatılmış 85 kitabı bulunuyordu.

Yasaklanan kitapların listesi şöyle:

Diyarbakır 1. Sulh Ceza Hakimliği 10.06.2016 Tarihli 2016/1674 Değişik İş Nolu Kararı:

Çocukları Ezidiler, 21. Yüzyılın Sömürgeciliği Toplum Kırım, Hawar, Geliya Zilan Jederka Jin u Jane, Elveda İki Yüzlü Umut, Mermer Kanatlı Kuşlar, Vakayiname, Tarih Şimdidir Kürdistan, Tarihine Özlü Bir Bakış, Hayatın Kıyısına Yolculuk, Rojhilata Navin, Ayıntap Üstünde Kızıl Bir Zaman, Sürgünde Kürtler Kürt Sorununun Anlamak Üzere, Hep Kavgaydı Yaşamım (3 Cilt), Em Bun Baran, Kasırga Taburu (2 Cilt), Yaşamın Kıyısında, Eylül Kasırgası, Dağlar Konuşsun, Bizim Çocuklar, Demokratik Kurtuluş ve Özgür Yaşamı İnşa, Demokratik Modernitede Gençlik, Gözyaşım Ağıydı seni Beklemek, Gedeye Şirin, Lilavlar Akacak, Dörtlerin Gecesi, Dağın Yüreği Mavi Derya, Mavidir Avasının Suları, Diyarbakır Zindanları (2 Cilt), Korkunun Rengi, Tül ve Kül Aksi Yalandır, Gurbetin Güncesi Yüreğimi Dağlara Nakşettim, Bizim Mazlum, Mordemin Güncesi, Abdullah Öcalan Demokratik Uyarlık Çözümü (5 Cilt), Kültür ve Uyarlık, Özgür Eş Yaşam, Hedera Henaseyen Azad, Rojnivisa Hevaltiye, Bir Yarım Dağda, Gerilla Anıları (5 Cilt)

Batman 2. Sulh Ceza Hakimliği'nin 29.06.2015 Tarihli 2015/846 Değişik İş kararı:

Bir Savaşın Anatomisi: Kürdistan'da Askeri Çizgi

Mersin 5. Sulh Ceza Hakimliği'nin 26.05.2017 Tarihli 2017/2190 Değişik İş kararı:

Böğürtlen Zamanı

Mersin 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 10.03.2016 Tarihli 2016/1126 Değişik İş kararı:

Böğürtlen Zamanı 2

Kapatılan Diyarbakır 1. Nolu Hakimliği'nin 14.08.2013 Tarihli 2013/282 Değişik İş kararı:

Dağın Samimi Dostu

Mersin 5. Sulh Ceza Hakimliği'nin 26.05.2017 Tarihli 2017/2157 Değişik İş kararı:

Devlet Dışı Toplum ve Demokratik Konfederalizm

Gaziantep 3. Sulh Ceza Hakimliği'nin 04.12.2015 Tarih ve 2015/6002 Değişik İş kararı:

Akademileşme, Soykırım, Özgür Eş Yaşam, Kültür ve Uyarlık, Halk Özgürlük Eğilimi, Demokratik Özerklik, Zihniyetimizin Öncüleri, Hakikat Savaşçılığı, Tarihsel Toplum, Soykırıma Karşı Kültürel Direniş, Komün ve Meclisler, Uyarlık-Demokratik Uyarlık, Komünal Ekonomi, Kapitalist Modernite, Son İki Yüzyılda Kürt Sorunu, Böğürtlen Zamanı, Jineoloji Tartışmaları, Gün Işığında Zap, Kürt Aşkı, Mavi Ring

Mersin 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 15.03.2016 Tarihli 2016/1859 Değişik İş kararı:

İdeoloji

Mersin 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 10.03.2016 Tarihli 2016/1782 Değişik İş kararı:

Kasırga Taburu 2

Siirt Sulh Ceza Hakimliği'nin 14.03.2011 Tarihli 2011/200 Değişik İş kararı:

Paradigmasal Değişimde Kuantum

Kapatılan Diyarbakır 3 Nolu Hakimliği'nin 27.08.2013 Tarihli 2013/389 Değişik İş kararı:

Kırbaşı Baskını – PKK'nin Doğum Gecesi, Radikal Demokrasi

Mersin 3. Sulh Ceza Hakimliği'nin 04.10.2017 Tarihli 2017/3978 Değişik İş kararı:

Her Kuş Kendi Sürüsüyle Uçar

Mersin 4. Sulh Ceza Hakimliği'nin 08.11.2017 Tarihli 2017/4581 Değişik İş kararı:

Onbinler Ölmesin, Gire Şeran 'Serhıldan', Sevdam Güneş Tadında Gerilla Anıları-1, Bir Muhatap Arıyorum

Mersin 3. Sulh Ceza Hakimliği'nin 09.01.2018 Tarihli 2018/195 Değişik İş kararı:

Qerin, Benav

Üç yayınevinin kitaplarına toplatma ve yasaklama

Adıyaman, Kahta Sulh Ceza Hakimliği 02 Ekim 2017 tarihinde Belge, İletişim ve Tutku yayınevlerinin kitapları hakkında "basım, dağıtım, satışın yasaklanması ve toplatılması" kararı verdi. Karar hemen uygulamaya geçirildi ve kitapların satışları engellendi. Mahkeme kararında kitapların "terör örgütü niteliği taşıdığı" ifade edildi. Yayınevleri tebliğ edilmeyen kararı dağıtımcı ve satıcılardan öğrendi. Yasaklanan kitaplar: Belge Yayınları'nın ilk kez 1994'te yayınladığı, Faysal Dağlı'nın *Birakuji (Kürtlerin İç Savaşı)*, İletişim Yayınları'nın 2016'da yayınladığı, Fehim Taştekin'in *Rojava Kürtlerin Zamanı*, Tutku Yayınevi'nin 2013'te yayınladığı, Aytekin Gezici'nin *Kürt Tarihi*.

Yazar Taştekin, kitabının başka birçok soruşturmaya da dahil edildiğini, Diyarbakır'da tutuklanan Eğitim-Sen üyelerinin ve Ankara'da bir tweet yüzünden tutuklanan bir öğretmeninin evinde bulunup suç delili sayıldığını, Aydın Engin'in ve avukat Ali Bozan'ın kitapla ilgili de sorgulandıklarını aktardı. İletişim Yayınları kitap için 09 Ekim 2017'de itiraz başvurusu yaptı. Mahkeme 18 Ekim 2017 tarihli kararıyla itirazı reddetti.

Faysal Dağlı'nın kitabı ise basıldığı 1994 yılında toplatılarak yasaklanmış, yayınevi sahibi Ayşenur Zarakolu bu nedenle 5 ay hapis yatmış, yayınevi para cezası ödemiş ve kitap bir daha basılmamıştı. Bu nedenle yeni yasak kararı basına "olmayan kitabın yasaklanması" olarak yansdı.

Kan ve İnanç'a toplatma ve yasaklama

Şanlıurfa 4. Sulh Ceza Mahkemesi 4 Ocak 2017 tarihinde, İletişim Yayınları'nın 2009'da yayınladığı, Aliza Marcus'un *Kan ve İnanç: PKK ve Kürt Hareketi* isimli kitabı için "el koyma, toplatma, basım, dağıtım ve satışın yasaklanması" kararı verdi. Yayınevi tebliğ edilmeyen kararı 2018'in mayıs ayında polis memurlarından öğrendi. Avukatlar 22 Mayıs 2018'de itiraz etti, mahkeme 2 Temmuz 2018 tarihinde iptal talebini reddetti.

Mahrem'e internette tanıtım ve satış sansürü

İstanbul 1. Sulh Ceza Hakimliği 22 Eylül 2017 tarihinde, Kırmızı Kedi Yayınevi'nin yayınladığı Barış Pehlivan ve Barış Terkoğlu'nun *Mahrem: Gizli Belgelerde Türkiye'nin Sırları* adlı kitabı için "içeriğe erişimin engellenmesi, içeriğin yayından kaldırılması" kararı verdi. Erzurum'da 2007 yılında bir çocuğa yapılan toplu cinsel saldırının örtbas edilmesiyle ilgili iddiaları konu alan kitabın ilk baskısı 2015'te yapılmış ve kitap hakkında toplatma veya yasaklama kararı çıkmamıştı. Bu karar Kırmızı Kedi Yayınevi ve Oda Kitap internet sitelerinin bağlantılarını içeriyor, internetten satış, tanıtım, sosyal medya paylaşımlarını kapsıyor ve fiilen yasaklama anlamına geliyordu. Kararda ayrıca kitabın bir bölümünün çıkarılması da talep ediliyordu. Kararın Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekili Celalettin Güvenç'in avukatının "kişilik haklarının ihlal edildiği" gerekçesiyle verdiği dilekçeden ötürü alındığı öğrenildi. Yayınevi avukatlarının itirazı sonucu Oda TV web sitesinden yapılan satış duyurusu üzerindeki erişimin engeli kaldırıldı.

Sabahattin Önkibar'ın Bahçeli kitabına toplatma ve yasaklama

Sabahattin Önkibar'ın *Devlet Bahçeli ve Ülkücüler Hakkında Her Şey* isimli kitabı henüz yayınlanmadan önce, 10 Şubat 2017'de maskeli bir sivil grup Kırmızı Kedi yayınevinin ofisine saldırdı. Kitap piyasaya çıkmadan bir gün önce 19 Ocak 2017'de toplatma kararı alındı. Karar Bahçeli'nin avukatının Ankara 6. Asliye Hukuk Mahkemesine aynı gün yaptığı başvurusu üzerine alındı. Henüz piyasada olmayan kitap hakkında sadece internet tanıtımında görülen kapak ve tanıtım yazısına dayanarak alınan kararda, "içindeki bilgiler kişilik haklarına dokunabilir" denildi. İçeriği hiç görülmeden, sadece tanıtım bültenlerindeki cümlelere bakılarak "saldırı ihtimali" gerekçesiyle toplatma kararı verilmiş oldu.

Kitabın yayınlanmasının ardından Devlet Bahçeli'nin şikayeti ile Ankara 30. Asliye Ceza Mahkemesinde TCK'nin 125/2-4 maddesinden, "kişilik hakların saldırı" ve "hakaret" suçlamalarıyla ceza davası açıldı. Ayrıca Bahçeli'nin avukatları Ankara 15. Asliye Hukuk Mahkemesi'nden toplatma talebinde bulundular. Asliye Ceza Mahkemesindeki davanın 20 Mart 2018'de görülen ilk duruşmasında, başta

“tedbiren” verilen “dağıtımın durdurulması ve toplatılması” kararı gerekçelendirilerek kesinleşti. Gerekçede Devlet Bahçeli’ye “donanımsız” denmesi kişilik haklarına hakaret olarak kabul edildi.

Tilkiyle Vals’e yasaklama ve toplatma kararına iptal

Yazar Ergun Poyraz’ın Siyah Beyaz yayınlarından çıkan *Tilkiyle Vals: İhale, Rant, Para* isimli kitabı hakkında, kitapta adı geçen Taş Yapı’nın sahibi Emrullah Turanlı’nın şikayeti üzerine, Ankara 17. Asliye Hukuk Mahkemesi 18 Aralık 2017 tarihinde “dağıtım, satışın durdurulması, toplatılması, internet sitelerinde satım ve yayınların durdurulması” kararı verdi ve yayınevinin itirazını reddetti. Yayınevinin itirazını idare mahkemesine taşıdı. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 25. Hukuk Dairesi bir önceki kararı inceledi ve 27 Haziran 2018’de istinaf kararı aldı. İstinaf kararında yayınevi haklı bulundu, toplatma ve yasaklama kararı hükümsüz oldu.

Hamide Yiğit ve IŞİD’le ilgili kitabına dava yağımuru

Hamide Yiğit’in Tekin Yayınevi tarafından yayınlanan *Tekmili Birden IŞİD-El Kaideden IŞİD’e Amerika için Cihat* adlı kitabı sebebiyle yazar ve yayınevi hakkında birden fazla dava açıldı. 2015 yılında Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü’ne öğrenci velisi olduğunu iddia eden bir kişinin gönderdiği ve Yiğit’i “terörist sempatanlığı”yla suçlayan mektuba dayanılarak idari soruşturma açıldı. Mektubu yazanın veli olmadığı sonradan ortaya çıksa da, Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü soruşturmayı kapatmak yerine Yiğit’in sosyal medya paylaşımlarını içeren bir dosya hazırladı ve savcılığa “terör propagandası” (TMK 7/2), “devleti alenen aşağılama” (TCK 301), “Cumhurbaşkanı’na hakaret” (TCK 299) suçlamalarıyla ihbarda bulundu. Yiğit hakkında “Cumhurbaşkanına hakaret” ve “devleti ve hükümeti alenen aşağılamadan iki ayrı dava açıldı. Emniyete yapılan bir başka isimsiz ihbarla “Cumhurbaşkanına hakaret” davalarının sayısı ikiye çıktı, bu davalar birleştirildi ve yazara 1 yıl 2 ay 17 gün hapis cezası verildi, hükmün açıklanması geri bırakıldı. Rapor yayına hazırlandığı sırada, Ankara’da TCK 301’den açılan dava ise devam ediyordu.

Bu sırada kitaba yeni şikayetler yöneltildi. İnsani Yardım Vakfı (İHH) toplatma ve 40 bin TL maddi tazminat talebiyle İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesi’ne, “hakaret” suçlamasıyla İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı’na başvurdu. Berat Albayrak ve Bilal Erdoğan da aynı gerekçeyle suç duyurusunda bulundu. Savcılık soruşturmasında, kitapta suç unsuru bulunup bulunmadığının anlaşılması için kitap incelemesi biçimindeki bilirkişi raporu alındı.

İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesinde İHH, Berat Albayrak ve Bilal Erdoğan'ın müşteki oldukları, "hakaret" ve "kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret" (TCK 125) suçlamaları bulunan dava açıldı. Aynı mahkemede açılan diğer bir davada TCK 301 ve "terörü övme" (TCK 215) ve TMK 7/2 suçlamalarıyla yargılama başladı. Yiğit 3 Kasım 2017'deki ilk duruşmada TCK 215 suçlamasından beraat etti, diğer dosyalar için görevsizlik kararı verildi. Görevsizlik kararı üzerine, İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesinde birincisi TCK 301'den İHH, Berat Albayrak ve Bilal Erdoğan'ın müşteki oldukları, ikincisi "hakaret" ve "kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret"ten iki dava açıldı. 301. maddeden 6 Eylül 2018'deki karar duruşmasında Hamide Yiğit'e 6 ay hapis cezası verildi, karar Yiğit'in vekilleri tarafından istinaf mahkemesine gönderildi. Hakaret dosyasının karar duruşması ise 14 Şubat 2019 tarihinde görülecek.

Yiğit, öğretmenlik mesleğini sürdürürken idari ve adli soruşturmaların berabere getirdiği baskılar nedeniyle emekli olmak zorunda kaldı. Yazıları nedeniyle Suriye'deki cihatçı örgütlerden de tehdit alan yazar, dava sürecinde sosyal medyada da hedef gösterildi.

Belge Yayınları'nın kitaplarına yasaklamalar

Konstantinos Fotiatıs'ın *Pontos Rumlarına Yönelik Soykırım* isimli kitabı hakkında TCK 301. maddeden İstanbul Cumhuriyet Basın Savcılığı tarafından bazı ihbar ve şikayetler üzerine soruşturma açıldı. Dava açılması için Adalet Bakanlığı'ndan izin bekleniyor. Mersin'de bir öğrenci evi aranırken bulunan, Gülçiçek Günel Tekin'in *Özgürleşen Ruhlar* isimli kitabı için 2016'nın nisan ayında Mersin Sulh Ceza Mahkemesi tarafından yasaklama, el koyma ve toplatma kararına yapılan itiraza bu rapor döneminde herhangi bir yanıt alınmadı.

7 Mayıs 2017'de "terörist yayın" ihbarıyla yayınevi binasına yapılan polis baskınında 2000'in üzerinde kitaba el kondu. Yayınevinin kitapların iadesine ilişkin yaptığı başvurular sonuçsuz kaldı.

"MUZIR" SAYILAN KİTAPLAR

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu, bu rapor döneminde de birçok eserle ilgili olarak "muzır neşriyat" kararı aldı. Alınan bu kararlarla birlikte birçok kitap mevzuat uyarınca "tahdidata tabidir" damgasıyla işaretlenmek, dükkanlarda ve cemevanlarda gösterilmemek, açık şekilde nakledilmemek ve satılmamak, tanıtım yasağı gibi yaptırımlarla karşı karşıya kaldı. Kararlar yayınevlerine tebliğ edilmeden hemen email ile doğrudan dağıtım ve satış kanallarına gönderilerek yayınevleri yaptırımlarla karşı karşıya bırakılırken, yayınevlerinin kararların iptali için idare mah-

kemelerine yaptığı başvuruların karara bağlanmasının uzun sürmesi ve başvuru-
nun yaptırımları durdurulmaması ayrı bir hak ihlalinin oluşmasına sebebiyet verdi. 9
Temmuz 2018 tarihli KHK ile Kurulun yapısı değiştirildi.

Berserk 3 ve Berserk 4

Gerekli Şeyler Yayınları'ndan çıkan Berserk serisinden *Berserk 4* ile ilgili olarak Aile
ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Hukuk Müşavirliğinin uyarısı üzerine harekete geçen
Başbakanlık Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu kitabı inceledi. Kurul 10
Temmuz 2017 tarihinde kitabın "küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yapa-
cağı" yönünde karar aldı. Kurul aynı seriden *Berserk 3* ile ilgili de aynı kararı aldı. Yazı
doğrudan dağıtım ve satış kanallarına gönderildi ve kitaplar raflardan indirildi.

Yayınevinin başvurusuyla Ankara 11. İdare Mahkemesinde iki ayrı iptal davası
açıldı. *Berserk 4* ile ilgili davada üniversite öğretim üyelerinden gelen olumsuz bilir-
kişi raporlarını değerlendiren mahkeme, 29 Haziran 2018 tarihli kararında kitapların
çocukların gelişimi için zararlı olduğuna hükmetti ve yayınevinin itirazını reddetti.
Rapor yayına hazırlanırken *Berserk 3* ile ilgili davada mahkemece bilirkişi raporları
bekleniyordu.

Gözlük

Koray Yerasüren'in Ephesus Yayınları'ndan çıkan gençlik romanı *Gözlük* hakkında
Muzır Kurulu "muzır neşriyat" kararı çıkardı. 15 Aralık 2017 tarihli Resmi Gazete'de
yayınlanan karar üzerine yayınevi eseri piyasadan çekerek kararda belirtilen
kısımlarda değişiklik yapıp yeniden bastı.

Osmanlı'da Oğlancılık

Rıza Zelyut'un Kaynak Yayınları'ndan 2016 yılında çıkan *Osmanlı'da Oğlancılık* adlı
araştırma kitabı hakkında bir vatandaşın şikayeti üzerine savcılık soruşturma baş-
lattı. Savcılık Muzır Kurulu'ndan görüş istedi ve kurul 25 Ocak 2018 tarihli kararıyla
kitabı "muzır neşriyat" kapsamına aldı. Kararda "oğlancılık" "homoseksüel ilişki" ile
eşanlamlı sayıldı. Kararda kitabın "600 yıl dört kıtada hüküm süren Osmanlı devle-
tinin büyük bir devlet olduğunu, kuruluş felsefesi ve değerlerini" hiçe saydığı, "bu
dönemin Türk toplumuna yabancılaştırılmaya çalışıldığı", "istisnai ilişki tarzlarının
devletin ve toplumun tümüne mal edildiği" gibi iddialar yer aldı.

Yayınevi soruşturmayı Muzır Kurulu kararında geçmesi üzerine öğrendi. Yayınevi avu-
katları savcılıktan bilgi istediklerinde, kitabın 2017'de de takipsizlikle sonuçlanan bir so-
ruşturma geçirdiğini öğrendiler. İlk soruşturmaya takipsizlik veren hakimin ikinci soruş-
turmada kitabı Muzır Kurulu'na göndermesi de dikkat çekti. İkinci soruşturma da 2018'de

takipsizlikle sonuçlandı. Muzır Kurulu kararının iptali için de Ankara 11. İdare Mahkemesinde 16 Mart 2018 tarihinde dava açıldı. Davada mahkemenin üç bilirkişiden aldığı raporda kitabın “bilimsel eser” olduğu belirtildi. Muzır Kurulu bilirkişi raporuna itiraz etti. İtirazı uygun bulmayan mahkeme Muzır Kurulu kararını 14 Kasım 2018 tarihinde iptal etti.

AYM'nin *Yumuşak Makine* kararında Kurula dair tespitler

Sel Yayıncılık'ın yayınladığı, William Burroughs'un *Yumuşak Makine* adlı kitabına 2011'de Muzır Kurulu kararına dayanılarak “müstehcenlik” davası açılmıştı. Yayınevi kitabın “edebi eser” olduğu ve bu maddeden yargılanamayacağını gösteren bilirkişi raporunu sunmuş ancak beraat beklenen 5 Temmuz 2012'deki karar duruşmasında, yasa değişikliği nedeniyle beraat yerine “hükmün açıklanmasının geri bırakılması”na karar verilmişti. Sel Yayıncılık kararı Anayasa Mahkemesi'ne (AYM) taşıdı. AYM 29 Aralık 2017 tarihli kararında, çevirmene 3 bin TL tazminat ödenmesine, mahkûmiyetin kaldırılması için kararın Kurula ve yerel mahkemeye gönderilmesine hükmetti. Kararın gerekçesinde Kurulun yapısıyla ilgili önemli tespitler yapıldı:

“Başvuru konusu davada olduğu gibi Koruma Kurulu raporlarının müstehcenlik davalarında önemli bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte eserin nevine göre değişen uzmanlar tarafından yapılan ön incelemeden geçmeksizin bürokratların çoğunlukta olduğu on bir üyeli kurulca değerlendirme yapılması aslında düşünsel, toplumsal ya da sanat eseri olarak değerlendirilmesi gereken eserlerin bu nitelikleri haiz olmadığı yönünde raporlar verilmesine neden olmaktadır. Bu şekilde içinde pedagoğ ve cinsel sağlık uzmanı dahi olmayan kişilerden oluşan kurulca eserler hakkında oldukça özensiz bir biçimde genel ve soyut ifadelerle hazırlanmış kararlarla muzır neşriyat kararı verilmesi, ifade ve basın özgürlükleri açısından tehlike oluşturmaktadır.”⁴

Koruma Kurulu Çalışma ve Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı bünyesine alındı

Kurulun üyeleri daha önce Başbakanlık tarafından en az 15 yıl kamu hizmeti yapmış kişiler arasından seçiliyordu. Kurulda Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu, Diyanet İşleri Başkanlığı, Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan birer üye olmak üzere 11 üye bulunuyordu. 9 Temmuz 2018'de çıkarılan 703 Sayılı KHK ile yapısı değişen kurul artık Çalışma ve Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanının belirleyeceği Bakanlığın beş birim amirinden oluşuyor ve salt çoğunlukla karar alıyor.

⁴ <http://anayasa.gov.tr/icsayfalar/basin/kararlarailiskinbasinduyurulari/bireyselbasvuru/detay/149.html>

KİTAP FUARLARINDA ENGELLEMELER

Kayseri, Tekirdağ, Isparta, Manisa, İstanbul, Urfa ve Van illerindeki kitap fuarlarında yazar ve yayınevleri engellemelerle karşılaştı.

İhsan Eliaçık'a Kayseri, Tekirdağ ve Isparta'da art arda engelleme

Kayseri Belediyesi'nin bir fuar firması aracılığıyla 14-21 Ekim 2017 tarihlerinde düzenlediği 2. Kayseri Kitap Fuarı'na günler kala organizatör firma, Tekin Yayınevi'nden yazarlar İbrahim Ö. Kaboğlu ve R. İhsan Eliaçık'ın fuara katılmamaları ve etkinlik yapmamaları talebinde bulundu. Yayınevinin fuarda yazar etkinliği için talep ettiği mekandan vazgeçmesi ve yazarlarını kendi standında imza için ağırlamayı önermesi de yeterli olmadı, bu yazarların fuara gelemeyecekleri söylendi. İbrahim Kaboğlu fuara gidişini iptal ederken, İhsan Eliaçık memleketi olan Kayseri'de fuara girişinin engellenmesini protesto etmek istedi. 21 Ekim 2017'de 14.00 sularında fuar binası önüne gelen Eliaçık'ı öncesinde organize olduğu anlaşılan bir sivil grup ve kalabalık bir polis ekibi karşıladı. Yazara sözlü saldırıda bulunuldu. Olaylara tepki olarak Tekin Yayınevi'yle birlikte birçok yayınevi de stantlarını toplayarak fuarı terk etti.

Bu ilk engellemeye gösterdiği tepkinin ardından İhsan Eliaçık başka fuarlarda da art arda engellemelerle karşılaştı. Tekirdağ, Çorlu'da 25-29 Ekim 2017 düzenlenen Trakya Kitap ve Eğitim Fuarı'na Eliaçık önce konuk yazar olarak davet edildi. Fuar iki gün kala ise destekçi Kalkınma Ajansı'nın organizatör firmayla sözleşmesini bu nedenle iptal ettiği öğrenildi. Fuar firması web sitesinde "Sosyal medya ve bazı televizyon kanallarında yayınlanan İhsan Eliaçık'ın Trakya Kitap ve Eğitim Fuarı'nın onur konluğu olduğuna dair iddialar tamamen asılsızdır. Fuar programı Trakya Fuar Merkezi Yönetimi tarafından tekrar gözden geçirilecektir" şeklinde bir açıklama yayınladı. Tekin Yayınevi fuara katılımını iptal etti.

Tekin Yayınevi Isparta Belediyesi'nin 2-11 Mart 2018 tarihlerinde düzenlediği 2. Isparta Kitap Fuarı'na da katılmayı planlamıştı. Program uzun süredir belli olmasına, Eliaçık'ın ismi geçmesine ve fuar afişinde fotoğrafının bulunmasına rağmen 25 Şubat'ta fuar organizasyon firması yayınevine Eliaçık'ın fuara katılmaması talebinde bulundu. Yayınevi diğer yazarları Ataol Behramoğlu, İbrahim Kaboğlu, Enver Aysever ve Hanefi Avcı'yla görüşerek fuardan çekilme kararı aldı. Levent Gültekin ve Hanefi Avcı da protestoya destek vererek katılımlarını iptal ettiler.

CNR fuarlarında Siyah Beyaz'a engelleme

Siyah Beyaz Yayınları, CNR Expo Fuarcılık'ın düzenlediği kitap fuarlarına katılımlarının firma tarafından engellendiğini belirten bir basın açıklaması yaptı. Açıklamada

CNR'in daha önce Mersin'de düzenlediği fuarda görevlilerin yayınevi standında yer alan, Halil İbrahim Ay'ın *Dört Kitap ile Yarattığımız Tanrı* isimli kitabının kaldırılmasını istedikleri, istekleri reddedilince yayınevinin CNR fuarlarına girmesinin engelleneceğinin fuar yetkililerince beyan edildiği ve sonrasında İstanbul'daki CNR Kitap Fuarı'nın yerleşim planında Siyah Beyaz'ın yerinin başka yayınevine kiralandığının görüldüğü belirtildi.

Manisa Kitap Fuarı'na son dakikada MEB engeli

28 Eylül-7 Ekim 2018 tarihlerinde düzenlenen ve ziyaretçilerinin çoğunu öğrencilerin oluşturduğu Manisa 2. Kitap Fuarı'na iki gün kala İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün fuardan desteğini çekmesiyle ilgili ayrıntılar basına yansıdı.⁵ Müdürlüğün fuara öğrenci ve öğretmenleri taşıma organizasyonunu iptal ettiği, servisleri kaldırdığı ve öğretmen ve müdürlere cep mesajıyla öğrencileri fuara götürmemeleri talimatı vererek fuar ile öğrencilerin ilişkisini kestiği iddiaları basında yer aldı. İl Milli Eğitim Müdürünün okul müdürlerine gönderdiği Whatsapp mesajında, "fuarda farklı maksatların gözetilmesi endişesi ile tek taraflı bir boyutun öne çıkartılması" ifadeleri kullanıldığı iddia edildi. Resmi yazı yerine telefon mesajıyla müdahale edilmesi tepki topladı. SNS Fuarcılık firması konuyla ilgili açıklamasında, fuarın tüm izinlerinin alındığını, Valilik, Büyükşehir Belediyesi, Ticaret ve Sanayi Odası ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün bilgisi dahilinde programın hazırlandığını ve şehirdeki 35 bin öğrencinin araçlarla fuara erişmesini birlikte planladıklarını belirtti. Basında, imza gününe gelecek bazı yazarlar yüzünden Manisa Valisinin talimatıyla bu ani kararın alındığı ileri sürüldü.

İstanbul Kitap Fuarı'nda Kırmızı Kedi Yayınevi standına saldırı

36. Uluslararası İstanbul Kitap Fuarı'nın açılış töreni sırasında Kırmızı Kedi Yayınevi standına 10 kişilik sivil bir grup saldırdı. O sırada kitaplarını imzalamakta olan Sabahattin Önkibar'a yönelen grup, "Bu kitabı neden yazdın?" diye kendisine bağırarak sözlü saldırıda bulundu, yayınevi çalışanları saldırıyı önlenmeye çalışırken yaralandı. Yayınevi genel müdürü Haluk Hepkon daha önce ofislerine yine Önkibar'ı tehdit etmek amacıyla saldırıldığını hatırlatarak, soruşturmaların ciddiyle yürütülmesini ve saldırganların cezasız kalmamasını talep etti. Saldırıyla ilgili olarak Ankara 14. Asliye Ceza Mahkemesinde dava açıldı. İlk duruşma 4 Şubat 2019'da görülecek.

⁵ <https://www.birgun.net/haber-detay/manisa-kitap-fuari-milli-egitim-mudurlugu-nun-engellemesiyle-basladi-231943.html>
<http://turkyaybir.org.tr/manisa-kitap-fuarina-okullarin-katiliminin-engellenmesi-hakkinda-basin-aciklamasi/>

Avesta'ya fuarlarda engelleme

Avesta Yayınları kayyum atamalarından sonraki dönemde yerel yönetimlerin düzenlediği bazı kitap fuarlara çağırılmadıklarını ve katılımlarının engellendiğini bildirdi. 2018 yılında yayınevi, valilikle belediyenin ortak organize ettiği Urfa Kitap Fuarı ile Van Kitap Fuarı'na ısrarlı başvurularına rağmen dahil edilmediklerini, başvurularına cevap verilmeyerek katılımlarının engellendiğini belirttiler.

KAPATILAN YAYINEVLERİ, KAYYUM ATANAN MATBAALAR

Evrensel Basım Yayın'ın AYM başvurusu

29 Ekim 2016 tarihli KHK ile kapatılan Evrensel Kültür, Tiroj ve Özgürlük Dünyası dergileriyle ilgili yapılan işlemlerde, dergilerin bağlı olduğu Doğa Basın Yayın firmasının ticaret sicili silinip faaliyeti durdurulmuş, mallarına el konmuştu. Firmanın yayıncılık kolu olan Evrensel Basım Yayın da bağlı olduğu tüzel kişiliğin sicilin silinmesi ile birlikte ilgili KHK'de adının geçmemiş olmasına rağmen fiilen kapanmıştı. İlgili KHK'de

Doğa Basın Yayın firması yerine dergi adları geçmesi ve bu liste içerisinde Evrensel Basım Yayın'ın bulunmaması sebebiyle diğer kapatılan firmalar için açık olan tüm başvuru yolları Evrensel Basım Yayın'a kapatıldı. Yayınevinin idare mahkemesine 28 Aralık 2016 tarihinde yaptığı başvuru "incelenmeksizin reddedildi". 8 Mart 2017 tarihinde Bölge İdare Mahkemesi'ne başvuruldu ancak o sırada 685 sayılı KHK ile OHAL Komisyonu faaliyete geçti. KHK'nın Geçici 1. Maddesinde, "Komisyonun görev alanına giren konularda daha önce herhangi bir yargı merciine başvurmuş veya dava açmış olanlar için de 7. maddedeki usul ve süreler uygulanır," denildiğinden, Bölge İdare Mahkemesi dosyanın OHAL Komisyonu'na gönderilmesine karar verdi. Bu dosyalar Komisyona otomatik olarak devredilmedi ve her firmanın bu kez komisyona başvuru yapması istendi. Öte yandan KHK'da kapsam, açıkça ekli listede adı geçenlere ilişkin olarak belirtilmişti ve Evrensel yetkilileri Komisyona başvurmak istediklerinde "yalnızca KHK ekli listede bulunan kurumların inceleme kapsamında olduğu" bilgisini şifahen aldılar. Yayınevinin durumu bu kapsamların dışında ve özgün olduğundan Komisyona başvuru yapılamadı ve Bölge İdare Mahkemesi kararının hatalı olduğu görüldü. Yayınevi avukatları tek yol olarak 27 Temmuz 2017'de Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu. Başvuru görüşülmeyi bekliyor. İç hukuk yolları tüketilemediği için, Evrensel'in hak aramak üzere AİHM'ye başvuru yapması uzun bir süre mümkün olmayacak.

Gün Matbaacılık'a el konması

Özgürlükçü Demokrasi gazetesi ve Gün Matbaacılık'a 28 Mart 2018 tarihinde polis baskını düzenlendi. Gazete ve matbaa TMSF'ye devredilerek kayyum atandı ve matbaa hakkında soruşturma başlatıldı, 28 Nisan 2018'de 20 matbaa çalışanı tutuklandı. Matbaa binasında ele geçirilen ve örgütsel suç delili sayılan kitaplar arasında yer alan Kürtçe dilbilgisi kitabı "çocuklara yönelik hazırlanmış sözde ders kitabı" şeklinde kayda geçti. Gün Matbaacılık'a el konmasıyla, basılacak matbaa bulamayan Türkiye'nin tek Kürtçe gazetesi Welat'ın yayını da durdu. Bir süre için gazete sayfalarını fotokopiyle çoğaltarak okuruna ulaşılmaya çalışan gazete maddi imkansızlıklardan dolayı yayını dijital alana taşıdı. Kısa bir süre dijital olarak yayınlanan gazete, 8 Temmuz 2018 tarihinde OHAL sona ermeden yayınlanan son KHK ile kapatılınca basılı ve dijital yayını sona erdi.

HAPİSHANELERDE KİTAP YASAKLARI VE ENGELLEMELER

Bu rapor döneminde cezaevlerinde kitaba erişim hakkının engellendiğine dair haberlerde artış görüldü. Türkiye'nin pek çok hapisanesinden kitap sınırlamaları, el koyma ve geri gönderme uygulamalarıyla ilgili mektuplar ve avukat beyanları basına ve İnsan Hakları Derneği ve Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği raporlarına yansdı.

Hakkında yasaklama kararı bulunmamasına rağmen bazı kitapların cezaevi idareleri tarafından alınmadığı, tutuklu ve hükümlülerin bu kitaplara ilişkin taleplerinin gerekçe gösterilmeden reddedildiği iddiaları bu rapor döneminde yer aldı. Cezaevlerinin kitap alımının engellenmesinde Adalet Bakanlığı'nın tüm cezaevlerine gönderdiği 25 Kasım 2016 tarihli ve 66708689-204.08.00-E.3260/135460 sayılı yazısı kullanıldı. Yazının içeriğinde, tutuklu ve hükümlülere ancak eğitim içerikli yayınların teslim edilebileceği, yabancı dildeki yayınların tümünün içerikleri denetleneceği ve eğer uygunsa teslim edilebileceği, "Anayasa, TCK, CMK gibi yazılı mevzuatları ya da kurum kütüphanesinden bulunmayan kitaplar ve OHAL kararnamesi gibi bilgisayar ortamından çıktı alınabilecek mevzuatların ücretleri hükümlü ve tutukluların emanet para hesabından karşılanması koşuluyla Ceza İnfaz Kurumu aracılığıyla" teslim edilebileceği belirtildi. Bazı cezaevlerinin bu talimatı geniş yorumlamasıyla, kitapsız bırakma bir yaptırım olarak kullanılmaya başlandı. Cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülere dolmakalem, mürekkep, kağıt ve araştırma için gerekli kaynaklar verilmediği ve bu yolla yazma faaliyetinin engellediği iddialarında bu rapor döneminde artış görüldü. Son dönemde basına ve raporlara kitap yasaklarıyla yansıyan cezaevleri ve vakalar özetle şöyleydi:

Mahkumlara verilmeyen kitaplar: Silivri Cezaevi'nde Fehim Taştekin'in *Roja-va Kürtlerin Zamanı* ve Murat Türk'ün Köprüdeki Düşman kitapları. Diyarbakır D Tipi Cezaevi'nde *Ben de Sana Onu Söyleyecektim* ve *Alman İdeolojisi* isimli kitaplar. Enis Berberoğlu'na kadın yazarlarca kargoyla gönderilen kitaplar. Diyarbakır Cezaevi'ne nakledilen mahkumun yanında getirdiği, HDP Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın çoksatanlar listesinde yer alan öykü kitabı *Seher*. Silivri Cezaevi'nde Dan Brown'un tüm dünyada çoksatan kitabı *Da Vinci Şifresi* (Silivri Cezaevi'nin yayıncı "Altın Kitaplar"ı FETÖ ile ilişkilendirilen "Altın Nesil" ile karıştırması sonucu). Diyarbakır Cezaevi'nde *Karanlık Çökerken Umutsuzluğa Karşı İyimserlik*, İktidar Seçkinleri, *Robinson Crusoe*, *Küçük Prens*, *Ali Baba ve Kırk Haramiler*, *Peter Pan*, *Tom Sawyer* ve *Kanatların Gölgesinde Şengal Dile Gelirse* adlı kitaplar. Tekirdağ T Tipi Kapalı Cezaevi'nde, Prof. Dr. Arman Kırım'ın *Mor İneğin Akıllısı*, Honore de Balzac'ın dünya klasiği *Goriot Baba*, Hans Magnus Enzensberger'in *Havana Duruşması*, Manuel Tiago'nun *Yarın Bizimdir Yoldaşlar*, John Steinbeck'in *Martin Eden*, Nadiye Çobanoğlu'nun *Gerilla Tanya*, Che Guevera'nın *Savaş Anıları*, Ernst Peter Fischer'in *Leipzig Duruşması* ve Fyodor Gladkov'un *Çimento* kitapları ve el konan diğer kitaplar (protesto halinde darp ve "sonunun Engin Çeber gibi olması" tehdidi). Tekirdağ 2 Nolu F Tipi Cezaevi'nde, dışarıdan gönderilen kitaplar (cezaevi yönetimi aracılığıyla, para ödenerek satın alınması talebiyle). Antalya L Tipi Cezaevi'nde, tutuklulara yakınlarının getirdiği kitaplar, yazar Fırat Can'ın cezaevinde kaleme aldığı *Umuda Bir Ülke* ve *Mavi Ülke* kitapları. Bafra T Tipi Kapalı İnfaz Kurumu'nda, yazar Haydar Demir'e gönderilen, Adil Okay'ın *Arkası Yarın* adlı kitabı ("müstehcenlik" gerekçesiyle). Siverek Cezaevi'nde nakledilen mahkumun yanında getirdiği Türkçe sözlük, Victor Hugo'nun *Sefilleri* ve Osmanlı Tarihi kitapları. Elazığ Cezaevi'nde Türkçe bilmeyen tutuklu Alman araştırmacıya gönderilen Almanca ve İngilizce kitaplar. Silivri Cezaevi'nde CHP PM üyesi, eski İstanbul Milletvekili Eren Erdem'e savunmasında ihtiyaç duyduğu kitaplar. Van Yüksek Güvenlikli Cezaevi'nde *Diren Sol Yanım* isimli kitap ("sosyalist edebi tarzda yazıldığı" gerekçesiyle). Kırıkkale F Tipi Cezaevi'nde aile, avukat ve ziyaretçilerin getirdiği kitap ve dergiler. Tokat T Tipi Cezaevi'nde ailelerin getirdiği, postayla gelen, nakledilen mahkumların yanlarında getirdikleri kitap ve dergiler, Kürtçe-Türkçe sözlükler. (kantinden alınabilir gerekçesiyle verilmeyen kitapların kantine de getirilmediği bildiriliyor). Bolu F Tipi Cezaevi'nde, daha önceki yıllarda kabul edilmiş kitaplar. Elazığ 1 Nolu F Tipi Cezaevi'nde bazı kitap ve yayınlar. Düzce T Tipi Cezaevi'nde "muhalif" bulunan kitap ve yayınlar. Menemen /İzmir R Tipi Kapalı Cezaevi'nde çeşitli kitaplar. Düzce Cezaevi'nde başka bir hapishanenin "görölmüştür" damgası taşımayan tüm kitaplar. Denizli T Tipi Cezaevi'nde, Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği'nin Türkiye İnsan Hakları Eşitlik Kurumu ve Avrupa Birliği'nin katkılarıyla hazırladığı, mahkumlara haklarını ve ihlal durumunda yapmaları gerekenleri anlatan *Mahpus Hakları El Kitabı*.

Odalarda el konan kitaplar, darp edilen mahkumlar: İzmir Kırıklar 1 Nolu F Tipi Kapalı Cezaevi'nde siyasi mahkumların tüm kitaplarına el konduğu iddia edilirken. İzmir Şakran Kadın Cezaevi'nde mahkumlar birkaç ay kitap alamadıkları için protesto eylemi yaptılar. Tekirdağ 1 No'lu F Tipi Hapishanesi'nde odalardan kitapların toplatıldığı, Kırıkkale F Tipi Cezaevi'nde mahkumların ve sevk edilenlerin kitaplarına "sayım ve kontrol amaçlı" el konduğu ve geri verilmediği iddiaları avukatlar tarafından dile getirildi.

Kürtçe dilindeki yayınların teslim edilmemesi: Cezaevleri idarelerinin Kürtçe dilinde yazılmış kitap ve yayınları incelemeyen tutuklu ve hükümlere teslim etmediklerini ve inceleme yapılabilmesi için ön şart olarak tutuklu ve hükümlerden "çeviri bedeli" talep ettikleri avukatlar tarafından açıklandı ve konuya ilişkin Elazığ 1 nolu Yüksek Güvenlikli Cezaevi'ne başvuru yapıldı.

Odalarda kitap adedi sınırlamaları: Elazığ 1 nolu Yüksek Güvenlikli Cezaevi (7 kitap), Van Yüksek Güvenlikli Cezaevi, Kırıkkale F Tipi Cezaevi, Bolu F Tipi Cezaevi (5 kitap, 5 dergi), Kayseri/Bünyan 2 Nolu T Tipi Cezaevi (5 kitap), Silivri 2 Nolu (7 kitap, 3 dergi), 6 Nolu (geciktirerek verme) ve 9 Nolu Cezaevleri, Düzce T Tipi Cezaevi (10 kitap) hakkında bildirimler.

Kütüphaneden yararlandırmama: Elazığ 1 Nolu F Tipi Cezaevi.

İnfaz Hakimliği mahkumlara yasaklanmamış yayınlarla ilgili önemli kararı

2016 yılında, Kocaeli T Tipi Cezaevi tutuklularından A.C'ye eşinin getirdiği dua kitabı ve mesleki ders kitabı teslim edilmedi. Cezaevi kararına "FETÖ/PYD suçundan tutukların ziyaretçileri ve kargo yoluyla gönderilen yoğun baskılı evrak, kitap ve dergilerin kontrolünün mümkün olmadığı, şifreli mesajların tespit edilemeyeceği gerekçesiyle bu suçtan tutuklu olanlara gönderilen kitap ve dergilerin kendilerine verilmemesi" yazdı. Kocaeli İnfaz Hakimliği tutuklunun şikâyetini kabul ederek bu kararı iptal etti. İnfaz Hakimliğinin iptal kararında, "hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir. Yasanın hak olarak tanıdığı bir konuda, cezaevi idaresince kısıtlamaya gidilmesinin yasal dayanağı bulunmamaktadır" denildi.

AYM'den emsal karar

Ankara Sincan Cezaevi'nde mahkum Zeki Bayhan 2015 yılında, bazı kitapları kendisine vermemesi üzerine cezaevi eğitim kurulunun kararına itiraz için Ankara Batı İnfaz Hakimliği'ne şikayette bulunmuştu. Hakimlik itirazı reddetmiş, gerekçede kitaplarda "yasaklı" yayınlardan alıntılar bulunduğu belirtilmişti. Bayhan bunun üzerine

AYM'ye başvurdu. AYM 22 Mart 2018 tarihli kararında, "Hükümlü olan başvuruçulara gönderilen yazılı bir dokümanın onlara verilmemesinin, haber veya fikir alma özgürlüğü ve dolayısıyla ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale oluşturduğu kabul edilmiştir" dedi. Kararın "ifade özgürlüğü ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Batı İnfaz Hakimliğine" gönderilmesine hükmedildi.

MİLLÎ EĞİTİMDE SANSÜR

MEB'in "intihal.net" programıyla merkezi içerik denetim sistemi

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu ile Fırat Üniversitesi arasında imzalanan protokolle, ders kitaplarının içeriklerinin, üniversiteye bağlı Asos Eğitim Bilişim Danışmanlık'ın hazırladığı "yerli ve milli yazılım" intihal.net ile kontrol edilmesi karara bağlandı. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı Alpaslan Durmuş'un açıklamasına göre, yazılım "FETÖ veya diğer terör örgütleri ile irtibat ve iltisakı kesinleşmiş kişilerin yayınları ve terör örgütlerinin sıklıkla kullandığı kelimeler veya subliminal bir mesaj verilip verilmediği yönünde" uyarı verecek, "KHK'ler ile atılmış, terör örgütleri ile irtibatı kesinlik kazanmış bir takım isimlerin sisteme girilmesi sayesinde bu isimlerin herhangi bir kitabı hazırlayanlar arasında yer alıp almadığını tespit" edilecek. Durmuş, 29 Ağustos 2016-Haziran 2017 döneminde 1522 kitap incelendiğini, 32 bin 900 düzeltme yapıldığını, 422'sinin FETÖ/PDY ile ilgili olduğunu ve buna bağlı olarak 189 kitabın ve 73 yayına hazırlayanın sistemden çıkarıldığını söyledi.

Basın özgürlüğünden söz eden ders kitabı toplatıldı

Fatma Çakır tarafından hazırlanan 7. sınıf Sosyal Bilgiler Öğrenci Çalışma Kitabı, "İletişim ve İnsan İlişkileri" ünitesinin "Basın Özgürlüğü" bölümünde yer alan ifadeler nedeniyle, okul müdürlerinin öğretmenlere gönderdiği mesajlarla toplatıldı. Bölümde şu ifadeler yer alıyordu: "Bir ülkede iktidara tek başına gelen parti, bir süre sonra basının, kurdukları hükümet hakkında sürekli yolsuzluk haberleri yapmasından rahatsız olur. Anayasa'yı değiştirecek güce sahip olmalarından faydalanarak Anayasa'ya basın özgürlüğünü kısıtlayıcı maddeler koyarlar ve kendi izinleri olmadan yapılan haberlere sansür uygularlar. Artık yolsuzluk haberleri yayınlanmadığını bilen kötü niyetli kişiler daha da fazla yolsuzluk yapınca yaşanan ekonomik kriz ülkeyi bir kaosa sürükler."

BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNDE GERİLEME

Türkiye’de ifade özgürlüğü alanı daraldıkça en büyük darbeyi basın özgürlüğü aldı. BİA Medya Gözlem Raporlarına göre 2017 basında gözaltılar, saldırılar, tehditler, yayın yasakları ve cezalarla geçti. 85 gazeteci gözaltına alındı. 2017’nin ilk üç ayında TCK ve TMK’den yargılanan gazeteci sayısı 220 iken 1 Ocak 2018’de 520’ydi. Bu gazeteciler için toplam 237 ağırlaştırılmış müebbet hapis, toplam 3 bin 672 yıl 6 ay hapis cezası talep edildi. 1 Ekim 2018 itibariyle ise en az 304 gazeteci ve medya temsilcisi TCK ve TMK’nin “darbecilik”, “örgüt propagandası”, “örgüt üyeliği”, “devlet kurumlarını aşağılamak”, “hakaret” veya “Cumhurbaşkanı’na hakaret” gibi maddelerden toplam 46 ağırlaştırılmış müebbet, 1 müebbet hapis, 3 bin 23 yıl 10 ay hapis, 30 bin TL adli para cezası ile 3 milyon 540 bin TL de manevi tazminat istemiyle yargılanıyordu. Kasım ayı itibariyle BİA verilerine göre 123 (1 Kasım 2018), Türkiye Gazeteciler Sendikası verilerine göre 145 (8 Kasım 2018) gazeteci ve medya çalışanı hapisteydi.

Cumhuriyet Gazetesi davası

Cumhuriyet gazetesinin önceki yönetimine 18 Ağustos 2016’da açılan terör soruşturması kapsamında 12 gazeteci tutuklanmıştı. Tutuklu sanıklar arasında Cumhuriyet Kitap Eki Yayın Yönetmeni ve Cumhuriyet Kitapları’nın yöneticisi, edebiyat emekçisi Turhan Günay da yer aldı. 19 sanıklı 436 sayfalık iddianame 4 Nisan 2017’de açıklandı. Gazetenin PKK terör örgütünü eylemlerini meşrulaştırdığı, FETÖ/PDY örgütünün bilgi ve belgeleri servis etmek için Cumhuriyet Gazetesi’ni kullandığı ileri sürüldü, gazeteciler için 7,5 yıldan 49 yıla kadar varan hapis cezaları istendi. Tweetler, bylock programı kullanan isimlerle telefonla konuşulması, başka yayınlardaki haber ve köşe yazılarındaki iddialar delil olarak gösterildi.

İlk duruşma iddianameden aylar sonra, 24 Temmuz 2017’de yapıldı. Tüm sanıklar ilk duruşmaya kadar, Akın Atalay son duruşmaya kadar (541 gün) hapiste tutuldu. 25 Nisan 2018 tarihinde karar duruşması görüldü. “Örgüte yardım” maddesinden Cumhuriyet eski İcra Kurulu Başkanı Akın Atalay 7 yıl 3 ay 15 gün, Cumhuriyet Vakfı eski Başkanı Orhan Erinç 6 yıl 3 ay, gazetenin eski Genel Yayın Yönetmeni Murat Sabuncu 7 yıl 6 ay, Kadri Gürsel 2 yıl 6 ay, okur temsilcisi Güray Öz 3 yıl 9 ay, Musa Kart 3 yıl 9 ay, Aydın Engin 7 yıl 6 ay, Hikmet Çetinkaya 6 yıl 3 ay, Ahmet Şık 7 yıl 6 ay, Mustafa Kemal Güngör, Hakan Kara ve Önder Çelik 3 yıl 9 ay, Ahmet Kemal Aydoğdu 10 yıl, Emre İper 3 yıl 1 ay 15 gün, Bülent Utku 4 yıl 6 ay hapis cezası aldı. Turhan Günay, Bülent Yener ve Günseli Özaltay beraat etti. Can Dünder ve İlhan Tanır’ın dosyaları ayrıldı.

ULUSLARARASI HAK ÖRGÜTLERİNİN RAPORLARI

2017'den beri Türkiye'de ifade özgürlüğünün gerileyişi birçok uluslararası gazetecilik ve hak örgütünün gündemindeydi ve yıllık raporlarına yansdı. Türkiye, Sınır Tanımayan Gazeteciler'in (RSF) 2018 Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'nde iki sıra daha geriledi, 180 ülke içerisinde 157. sıraya yerleşti.

Freedom House'un 195 ülke ve 14 bölgede 2016 yılındaki durumu inceleyen **2017 Dünyada Özgürlükler Raporu**'nda 87 ülke "Özgür", 59 ülke "Kısmen Özgür" ve 49 ülke "Özgür Değil" kategorisinde yer aldı. Raporda 100 üzerinden 38 puan alan ve 2016'ya göre 15 puan kaybeden Türkiye, listede "Kısmen Özgür" ülkeler arasına girdi ve önceki yıla göre en çok gerileyen ülkeler arasında da yer aldı. **2018 Dünyada Özgürlük Raporu**'nda Türkiye'nin notu 6 puan daha geriledi ve son 10 yılda 34 puan gerilemeyle en çok puanı düşürülen ülke oldu. 88 ülke (%45) "özgür" 58 ülke (%30) "kısmen özgür" statüsünde yer aldı. Türkiye bu raporda "kısmen özgür" ülkeler arasından çıkıp "özgür olmayan" son 49 ülke arasına girdi.

İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch-HRW) **2018 Dünya Raporu**'nun Türkiye bölümünde, 16 Nisan'daki Anayasa değişikliği referandumunu sonrası medya, muhalefet ve insan hakları savunucuları üzerindeki kısıtlamaların arttığı, gazetecilerin işlerini yaptıkları için yargılanmaları ve hapse atılmalarının sürdüğü, gazete ve televizyonların bağımsızlığının kalmadığı ve hükümetin siyasi çizgisini tanıtan ve destekleyen yayınlar yaptıkları yazıldı.

English PEN için Prof. Dr. Yaman Akdeniz ve Yrd. Doç. Dr. Kerem Altıparmak tarafından hazırlanan "Türkiye'de Can Çekişen İfade Özgürlüğü: OHAL'de Yazarlar, Yayıncılar ve Akademisyenlerle İlgili Hak İhlalleri" başlıklı raporda, 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrası yazarlar, yayıncılar ve akademisyenlere yönelik artan hak ihlalleri incelendi. OHAL'le ilgisiz konuların KHK'lerde işlendiği ve somut delil ve açıklama olmadan kişilerin ve kurumların töhmet altında kaldığı belirtilen raporda, mesleklerinin niteliğinden ötürü yazar ve akademisyenlerin herkesten daha açık bir hedefe dönüştüğü söylendi. Raporda, Türkiye'de ifade özgürlüğü krizi ile kuvvetler ayrılığının ihlaliyle gelen ve Anayasal düzeyde yaşanan yargı krizinin iç içe geçtiği, ifade özgürlüğü sorununun ancak buradaki yapısal krizin çözülmesiyle kalkabileceği vurgulandı. Raporda OHAL'de kapatılan 30 yayınevi ve yargılanan 80 yazarla ilgili veriler paylaşıldı.

İNTERNET ÖZGÜRLÜĞÜ

İfade özgürlüğü şemsiyesi altında, görüşlerin internette yayınlanması konusundaki baskılarda da artışlar görüldü. Sosyal medyada ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilebilecek birçok paylaşım, tutuklama gerekçesi oldu. Dünyanın en büyük

online ansiklopedisi Wikipedia'ya 29 Nisan 2017'de başlayan Türkiye'den erişim engeli rapor yayına hazırlanırken sürüyordu.

Muhafif haber portallarına erişim engelleri ve kapatmalar giderek daha sistematik bir hal aldı. En çarpıcı örneklerden birini sendika.org web sitesi oluşturdu. 7 Haziran 2015 seçimleri ve Suruç katliamını takiben, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından ilki 25 Temmuz 2015'te verilen erişim engelleme kararlarının sayısı, raporun hazırlandığı tarihte 62'ydi. Siteden paylaşım yapanlar örgüt üyeliği ile suçlandı. Site adına 49. erişim engelleme kararının ardından "erişime en çok engellenen ve yayını sürdürülen haber sitesi" olarak Guinness Rekorlar Kitabı'na başvuruldu.⁶ Rapor yayına hazırlanırken 61. kararla ilgili ise AYM'ye yapılan başvurunun sonucu bekleniyordu.

İnternet özgürlüğündeki gerileme de uluslararası raporlara yansdı. Freedom House'un **2018 İnternette Özgürlük Raporu**'nda Türkiye; Çin, Rusya, İran, Suudi Arabistan gibi ülkelerle birlikte "özgür olmayan" kategorisinde yer aldı ve 2014'ten 2018'e internet özgürlüğünde hızlı düşüş yaşayan ülkelerden Türkiye 66 puanla Venezuela ile aynı konumdaydı.

Reuters Enstitüsü'nün 2018 **Dijital Haberler Raporu**'nun Türkiye analizinde internet kullanımı ve güvenlik endişesi üzerine önemli bulgular yer aldı. Raporda aktarılan bazı bilgiler şöyle: Türkiye'de nüfusun %70'i internete erişebiliyor. Haber kaynaklarının bütününe duyulan güven düşüşte, güven oranı %38. Kişiler kendi kullandıkları kaynaklara da %43 güveniyor. İnternet kullanıcılarının %30'u haber tartışmak için Whatsapp'ı tercih ediyor ve bunun "politik mesaj verirken yaşanan güvenlik kaygısı"ndan kaynaklandığını söylüyor. Türkiye'de kullanıcıların %65'i, darbe girişimi sonrası dönemde online mecralarda politik eleştiri yapan insanların hapsedilmesinden dolayı kendi adına endişe taşıyor. Raporda internet yayıncılığında 9 üyesinden 5'i hükümet partisine atanan RTÜK'e lisanslama otoritesi verilmesinin, uzun vadede bağımsız muhafif haber sitelerini içerik denetimleri ve para cezalarıyla sıkıntıya sokacağı öngörüldü. Ek olarak, anaakım medya dışında daha küçük dijital markaların varlıklarını kısıtlı biçimde sürdürdükleri, sadece şehirli, yüksek eğitimli kesime ulaşabildikleri ve sürdürülebilir modeller geliştiremedikleri için tam zamanlı deneyimli gazeteci istihdam edemedikleri de belirtildi.

Sosyal medya platformlarının şeffaflık raporlarında da kamu kurumlarınca kişilerle ilgili veri ve içerik engelleme talepleri hız kesmedi. Facebook Şeffaflık Raporu'na göre, Ocak - Haziran 2018 döneminde Türkiye'nin resmi kurumları tarafından Facebook'tan 1079 kullanıcı hesabıyla ilgili 893 veri talep edildi. Acil taleplerin %79,8'i, yasal işlemlerle ilgili taleplerin %73,2'si için veri paylaşımı yapıldı. Resmi kurumlar-

⁶ http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/774914/49_kez_kapatilan_sendika.org_Guinness_Rekorlari_na_bas_vurdu.html

dan gelen talepler üzerine 1106 veri, hakaret ile ilgili özel raporlar üzerine 528 veri kısıtlandı. Veri kısıtlamaları 5651 Sayılı İnternet Yasası'na ve "kişilik hakları ihlali", "kişisel gizliliği ihlal", "Atatürk'e hakaret"le ilgili yasa maddelerine dayanılarak yapıldı. Kısıtlama talebi yönelten kurumlar BTK, mahkemeler, Sağlık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Erişim Sağlayıcılar Birliği oldu. Temmuz-Aralık 2017 döneminde ise, resmi kurumlardan 657, hakaretle ilgili özel raporlarla ise 3175 veri kısıtlama talebi geldi.⁷

Google Şeffaflık Raporu'na göre, Temmuz-Aralık 2017 döneminde 907'si adli, 267'si idari kurumlar olmak üzere resmi kurumlarından toplam 1174 içerik kaldırma talebi alındı. Taleplerin %50'si "iftira", %28'i "gizlilik ve güvenlik", %10'u "müstehcenlik/çıplaklık", %6'sı "ulusal güvenlik" gerekçesiyle yapıldı. Toplam 4953 ögenin kaldırılması istendi. İdari taleplerin %63'ü, adli taleplerin %22'si karşılandı.⁸ Twitter Şeffaflık Raporu'na göre, Temmuz - Aralık 2017 döneminde 2583 kullanıcı hesabı için 530 bilgi talebi Twitter'a iletildi. Bilgi taleplerinin hiçbiri karşılanmadı. Bilgi talepleri %75 arttı, kısmi içerik engelleme oranı %18 azaldı.⁹

SONUÇ

Bu dönemde yayıncılar için ifade ve yayınlama özgürlüğünü savunmanın, aykırı ve yaratıcı ifadeleri ortaya koymanın ve yaymanın giderek zorlaştığını, yayın seçimindeki cesaretlerinin kaçınılmaz olarak kırıldığını gözlemliyoruz. Yayınevi yöneticilerine ve yazarlara kitaplarından ötürü TCK ve TMK'nin çeşitli maddelerinden açılan davalarda hem esas hem usul açısından ciddi hatalar görülmeye başlandı. Raporda ayrıntılarıyla aktarılan bu yanlışların düzeltilmesinin gerekliliğini bir kez daha vurgulamakta fayda görüyoruz.

Unutulmamalıdır ki; yayımlama özgürlüğü düşüncenin iletilmesini ve dolaşımını gerçekleştirerek bireyin ve toplumun bilgilenmesini sağlar. Çoğunluğa muhalif olanlar da dahil olmak üzere düşüncelerin her türlü araçla açıklanabilmesi, açıklanan düşünceye paydaş sağlanabilmesi, düşünceyi gerçekleştirme konusunda ilgililerin ikna edilebilmesi çoğulcu demokratik düzenin gereklerindedir. Bu itibarla ifade özgürlüğü ve yayımlama özgürlüğü, demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir.

⁷ <https://transparency.facebook.com/content-restrictions/country/TR>

⁸ <https://transparencyreport.google.com/?hl=tr>

⁹ <https://transparency.twitter.com/tr/countries/tr.html>

